

Jogorvoslatok I.

Jogorvoslati eszközök kialakulása

A kiegyezés utáni önkormányzati törvények:

- külső és belső eljárás alig válik el,
- fellebbezés a miniszterhez / magasabb önkormányzathoz,
- panaszjog bevezetése (rendkívüli jogorvoslat).

Közigazgatási bíraskodás bevezetése:

- egyfokozatú legfelsőbb szintű,
- törvényben (vagy rendeletben!) meghatározott ügyek.,
- önálló perrend (panasz - „Beschwerde“).

1901. évi XX tv.

- érinti a belső ügyvitelt,
- jogorvoslatok rendezése (fellebbvitel 3 fajtája: fellebbezés / fellebbviteli kérelem / felfolyamodás),
- igazolás, újrafelvételi kérelem

1929. évi XXX. tv.

- jogorvoslatihoz való jog alanyi jogként való szabályozása,
- egyszerűsítés / egyéni hatóságok,
- a fellebbezés általánossá tétele.

Et. (1957. évi IV. tv.) és Áe. (1981. évi I. tv.)

- összetett jogorvoslati rend (kérelemre / hivatalból, rendes / rendkívüli),
- középpontban a fellebbezés.

Ket. (2004. évi CXL. tv.)

- tovább cizellált jogorvoslati rendszer (újrafelvétel, méltányossági eljárás, Alkotmánybírósági eljárás),
- középpontban a közigazgatási per.

Ákr. (2016. évi CL. tv.) és Kp. 2017. évi I. tv.)

- csak jelentős jogorvoslati eszközök,
- fellebbezés kivételes,
- közigazgatási per az általános jogorvoslati eszköz.

A jogorvoslati jog / jogorvoslati kérelem

- Jogorvoslati jog: az érdekelt joga, hogy az általa hibásnak tartott aktus semmisségének kimondását vagy az aktus orvoslását az általa fennforogni vélt jog- vagy érdeksérelem elhárítása végett kérje. (Szamel)
- Szubjektív jogvédelmi (alanyi jogok) és
- Objektív jogvédelmi (törvényesség - tárgyi jogrend) funkció
- Jogorvoslati kérelem: Az ügyfélnek a döntés felülvizsgálatára (és új döntés hozatalára) irányuló kérelme.
- Ákr. szabályozása szerint a jogorvoslat bekövetkezhet
 - jogorvoslati kérelem alapján (ügyfél kezdeményezésére),
 - hivatalból indított felülvizsgálati eljárás során.
- Dogmatikai csoportosítás: rendes és rendkívüli jogorvoslatok.

A JOGORVOSLATI JOG ÉS A JOGORVOSLATI RENDSZER

A JOGORVOSLATHOZ VALÓ JOG

*Már a Ket-ben is hatályon kívül helyezett,
az Ákr-ben nem szabályozott, mégis fontos*

DEFINÍCIÓ

Törvényben meghatározott kivétellel az ügyfélnek alanyi joga, hogy jogszabálysértés esetén a bírósághoz keresetet, vagy - ha a törvény lehetővé teszi - fellebbezést nyújtson be. Emellett más döntés-felülvizsgálati eljárásokat is kezdeményezhet (utóbbiak lefolytatásához azonban nincs alanyi joga).

AZ ÁKR. JOGORVOSLATI RENDSZERE (elmélet):

A jogorvoslati eszközök tulajdonságai:

- a közigazgatási szervezetrendszeren belüli / kívüli
- ügyfél kérelmére / hivatalból
- rendes (Ket: fellebbezés, Ákr: bíróság) / rendkívüli (többi)
- devolutív (átszármaztató hatályú) / nem devolutív
- az aktus-felülvizsgálat terjedelme teljes / korlátozott
- a végrehajtásra halasztó hatályú / nem
- jogcímhez kötött / nem
- rendszerinti / kivételes (rendszerintire irányul)
- az európai államokban jellemző / csak államok egy csoportjában
- csak az elsőfokú / bármely döntés ellen igénybe vehető

AZ ÁKR. JOGORVOSLATI RENDSZERE (normatív):

„Valódi” jogorvoslat - az ügyfél kérelmére

- **közigazgatási per:** szükségképpen, külső, rendes, nem jogcímhez kötött, részlegesen devolútív, keresetkezéssel kötött aktus-felülvizsgálat (kivételek!), nem halasztó hatályú, határideje: ált. 30 nap
- **fellebbezés:** kivételes, belső, kvázi-rendes, nem jogcímhez kötött (de megjelölendő a jog vagy érdeksérelem!), devolútív, teljes aktus-felülvizsgálat, halasztó hatályú, határideje 15 nap
- **(újrafelvétel (csak külön törvény rendelkezik róla):** kivételes, belső, jogcímhez kötött (ténybeli hiba), nem devolútív, kérelemhez kötött aktus-felülvizsgálat, nem halasztó hatályú, szubjektív és objektív határidő!

Hivatalbóli jogorvoslat

- **döntés módosítása vagy visszavonása a keresetlevél alapján:** belső, jogcímhez kötött (jogsabálysértés), általános aktus-felülvizsgálat, nyilvánvalóan halasztó hatályú
- **döntés módosítása vagy visszavonása hivatalból:** kivételes (csak, ha bíróság nem bírálta el), belső, jogcímhez kötött (jogsabálysértés), általános aktus-felülvizsgálat, nyilvánvalóan halasztó hatályú, csak 1 éven belül gyakorolható
- **felülvizsgálati eljárás:** kivételes (csak, ha bíróság nem bírálta el), belső, jogcímhez kötött (jogsabálysértés), általános aktus-felülvizsgálat, nyilvánvalóan halasztó hatályú, csak 5 éven belül gyakorolható
- **ügyeszi felhívás és fellépés:** kivételes (csak, ha bíróság nem bírálta el), külső, jogcímhez kötött (közérdeket is sértő jogsabálysértés), általános aktus-felülvizsgálat, indítványra halasztó hatályú, csak 1 éven belül gyakorolható

A fellebbezés:

Ket: **rendes** jogorvoslati eszköz,

Ákr: **NEM rendes** jogorvoslati eszköz

- külön törvény szabályai szerint első fokozott érdemi döntés ellen vehető igénybe,
- a fellebbezés joga ilyenkor eljárási természetű alanyi jog,
- fellebbezés esetén a felülvizsgálat joga a felettes közigazgatási hatóságra hárul át (devolútív hatály),
- a felettes hatóságnak teljes aktusfelülvizsgálati joga és kötelessége van,
- a fellebbezés megakasztja a határozat véglegessé válását (jogerőre emelkedését) és a végrehajthatóság bekövetkezését,
- rövid határidőhöz kötött jogorvoslat,
- nincsen meghatározott jogcímhez kötve, azaz mind jog, mind érdeksérelem esetén igénybe vehető, de az okát meg kell jelölni.

A fellebbezés szabályai:

Fellebbezésre jogosult:

- az ügyfél, valamint
- a döntés rendelkező része által érintett személy.

Fellebbezhető döntések:

- határozat, ha
 - járási hivatal hozta
 - önkormányzati szerv hozta (átruházott hatáskörben)
 - rendvédelmi szerv helyi szerve hozta
 - törvény megengedi
- végzés, ha
 - az Ákr. megengedi (116. § (3) bek.)
 - külön törvény megengedi
- kivételek (nincs helye fellebbezésnek), ha
 - nincs, aki elbírálja
 - központi államigazgatási szerv hozta (kivéve kp-i hiv.)
 - másodfokú vágzás, kiemelt nemzetgazdasági ügy, hatósági szerződés alapján végrehajtást rendeltek el

Fellebbezés további szabályai:

- határideje: a közlésétől számított 15 nap
- tartama: jog- vagy érdeksérelem, indokolás
- fellebbezési jogról való lemondás: az ügyfél visszavonhatatlan döntése.
- előterjesztése: annál a hatóságnál amely a döntést hozta
- joghatása: végrehajtásra halasztó hatályú
- elbírálása: feltételesen devolutív hatályú, teljes terjedelemben vizsgálható a támadott aktus
- másodfokú döntés: helybenhagyás vagy megváltoztatás vagy megsemmisítés (és új eljárásra utasítás)
- visszavonása: a másodfokú határozat meghozataláig a már benyújtott fellebbezési kérelem visszavonható (másodfokú eljárás megszüntetése)

Az azonnali végrehajthatóság:

Kivételek a fellebbezés halasztó hatálya alól:

- ideiglenes biztonsági intézkedés tárgyában hozott,
- iratbetekintési jog korlátozásában hozott,
- azonnal végrehajthatónak nyilvánított határozat.

Az azonnali végrehajthatóság feltételei:

- életveszéllyel / súlyos kárral / személyiségi jog súlyos sérelmével fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása vagy káros következmények enyhítése
- nemzetbiztonsági, honvédelmi, közbiztonsági érdekből vagy a közérdek védelmében
- a határozat valakinek a tartásáról / gondozásáról rendelkezik
- hatósági nyilvántartásba történő haladéktalan bejegyzést törvény írja elő

A fellebbezés elbírálására jogosult szerv:

A területi kormányhivatal vezetője, ha elsőfokon
- a járási hivatal vezetője vagy
- saját államigazgatási hatáskörében a polgármester, főpolgármester, közgyűlés elnöke, jegyző, hatósági igazgatási társulás, polgármesteri hivatal ügyintézője, stb. járt el.

Önkormányzat képviselő-testülete vagy közgyűlése, ha átruházott hatáskörben bizottság, polgármester, jegyző vagy részönkormányzat járt el.

Egyéb dekoncentrált államigazgatási szerv, ha elsőfokon általa irányított vagy felügyelt szerv járt el.

Köztestület felettes szerve, ha elsőfokon alacsonyabb szintű köztestületi szerv járt el.

A bírósági felülvizsgálat rendszerszabályai:

Az Ákr. szabályai:

- kezdeményezheti: ügyfél, ügyész, akire rendelkezést tartalmaz
- véglegessé vált döntés ellen (kivéve: önállóan nem fellebbezhető végzések),
- ha fellebbezésnek van helye, a fellebbezés igénybevétele után,
- ügyészi felhívás eredménytelensége esetén.

A Kp. szabályai:

- kezdeményezés részletes szabályai (keresetlevél tartalma, jogcímek, határidő),
- felekre és a bíróságra vonatkozó szabályok,
- kérelmek és védiratok,
- perelőkészítés, tárgyalás, bizonyítás, döntések.

A bíróság döntései:

Formája szerint:

- érdemi döntés: ítélet
- nem érdemi (ügydöntő és nem ügydöntő): végzés

Tartalma szerint:

- nem érdemi:
 - keresetlevél visszautasítása
 - eljárás megszüntetése,
- érdemi:
 - kereset elutasítása,
 - keresetnek helyt adó:
 - jogsértés megállapítása
 - megváltoztatás
 - megsemmisítés (ex tunc)
 - hatályon kívül helyezés (ex nunc / pro futuro)

(Újrafelvételi eljárás:)

Objektív feltételek:

- csak külön törvény rendelkezése esetén (Ákr. nem szabályozza, pl. küzúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (?)),
- csak az ügyfél kezdeményezése és
- csak határozattal szemben van helye,
- tizenöt napon, vagy ha később jutott tudomására, három éven belül.

Szubjektív feltételek:

- a határozat véglegessé válása után jutott tudomásra,
- az ügy szempontjából lényeges körülmény,
- amely már megvolt a határozat meghozatala előtt is, valamint
- amely körülmény ismeretében kedvezőbb tartalmú döntést hozhatott volna a hatóság.

Döntés: elutasítás vagy a támadott döntés módosítása vagy a támadott döntés visszavonása (és új határozat hozatala).

(Eljárás az AB határozata alapján:)

- Az Alaptörvényben újraszabályozott alkotmányjogi panasz miatt volt szükséges.
- A Ket. az egyezséget jóváhagyó határozat során alkalmazott alaptörvény ellenes jogszabály miatt tette lehetővé, mert az nem volt más jogorvoslattal támadható (ezért az Abtv. szerinti panasz feltételei nem teljesülhettek).
- Soha nem alkalmazták.
- Az Ákr. nem szabályozza és nincs is szükség rá, mert már támadható rendes jogorvoslattal az egyezséget jóváhagyó határozat is.
